

## **HALVOR HARTZ: INTERNASJONAL BISTAND TIL SIKKERHETSREFORMEN I AFGHANISTAN.**

Innledningsvis nevnte foredragsholderen at hans far, Eugen Hartz hadde deltatt i FNs operasjoner i Kongo i 1963/64 og vist lysbilder fra Afrika etterpå. Nå hadde han sjøl avslutta 35 års polititjeneste som NUPI-stipendiat etter mange oppdrag utenlands med politibistand i land med indre stridighet. Han presiserte at de vurderingene han kom med, sto for hans egen regning.

Afghanistan er 647.000 kvkm og det midte av landet fylles av fjellkjeden Hindukush. Folketallet anslås til 30 mill. 70% av folket er under 20 år. Landet framstår som goldt og tørt. Kabul ligger 1800 m.o.h. Landet består av 35 provinser, og der er mange folkeslag. Pasjtunene utgjør 42%, Tadsjiker 25%, hazarer og uzbeker 9% hver og turkmener 3%. Alle folkegruppene bor på flere sider av grensene. Ingen av nabolanda har særlig demokratiske tradisjoner, og de har alle store interne problemer.

Skoleutbygging er det som synes mest vellykka etter invasjonen. Elevene virker glade, og de nybygde skolene representerer et alternativ til de religiøse madrassaene. Ellers er det mest problemer. Økonomien er blant verdens dårligste, veksten er dårlig, handelen med omverdenen liten og kriminaliteten høy. Korrupsjon hersker, de som blir rike, utsettes for pengeutpressing og forlater ofte landet. Bare opiumproduksjonen går bra.

Landet har periodesvis vært forsøkt erobra. Både Djenghis Khan, britene og i 1979 russerne har invadert Afghanistan. Den "kommunistiske"perioden medførte visse reformer, men talibankrigere med amerikanske håndholdte Stinger-raketter gjort slutt på denne. Talibanregimet fikk slutt på korrupsjon og opiumsdyrking gjennom streng sharia-lovgivning. Men de undertrykte kvinnene og åpna landet for terroristopplæring. Etter 11/9-01 gikk USA inn med leikesoldater fra den tidligere krigen mot Sovjet (Nordalliansen) og seinere kom NATO-operasjonen "Enduring Freedom".

Bistand med opplæring av polititjenestemenn er ei stor utfordring. Den typiske rekrutt er rekruttert fra stammehøvdingenes væpna privathærer, kan ikke lese eller skrive, kjenner ikke verden utafor landsbyen og oppfatter utlendinger som "de andre". Han har ingen begreper om "demokrati" eller "polityrket". Han kan ha erfaring med vegsperring som ledd i lokal skatteinnsamling. Domstolene fungerer ikke. Landsbyrettene fungerer tradisjonelt. Fengselsvesenet fungerer ikke.

Det er derfor begrensa hva disse rekruttene kan lære. Bilbruk, teknikk, trafikkdirigering er aktuelt. Kvinnelig politi må ha anstand og er i realiteten bare skuebrød.

Opiumsproduksjonen har hatt enorm vekst og utgjør 1/e3 av nasjonalproduktet. Det er sterk tradisjon for denne dyrkinga, og det er få alternativer for bøndene. 90% av opiumen produseres på et lite område i Helmand-provinsen. Lokalt politi beslagslegger og brenner ca 10 tonn hvert år, men holder ellers handa over bakmennene. Noen sjåførere og kurerere blir tatt og får summarisk 16 års fengsel. Ledende politikere og krigsherrer er involvert.

FN er svakt til stede i landet. De driver mest med matvareutdeling. Kai Eide har ingen sterk posisjon. Det militære nærværet omfatter 85000 ISAF-soldater og 40000 fra USA. Det har vært en enorm vekst i vegbomber fra 2004 til 2009- fra 12 til 250. Det medfører at man må ha sterkt pansra politibiler. Faren for sjølmordsbombere er også økt til å bli en ukjentlig foreteelse.

Mye av politiopplæringa er svært utilstrekkelig. Mens Kosovo på 6400 kvkm fikk lært opp 6000 politifolk, skal Afghanistan ha noen hundre. Tyskerne skulle ta ansvaret, men det blei aldri noe av. USA overtok, men blanda dem med militære. EU var helt mislykka i denne sammenhengen. Norge har hatt et program fra 2003 med ca 20 rådgivere som deltar bilateralt i Faryabprovinsen. Man prøver å være med afghanerne på oppdrag og lære dem opp i felten.

Mange politikere har nå antyda at innsatsen i Afghanistan skal opphøre om 2 år. Det er helt urealistisk at ting skal ha endra seg til det bedre da. Perspektivet må være 10-20 år. Når de som invaderte Afghanistan trekker seg ut, vil etter alt å dømme mange hoder rulle.

....

I spørreundersøkinga etterpå svarte Halvor Hartx bl.a. at han i et notat hadde foreslått å overlata bistanden til muslimske land som har mer kulturell kapital og kanskje ikke vil være så kontroversielle som de vestlige land.